

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI SZÁLLÁS:

Belső farkas-utca 78. sz. alatt gr. BÄNFÍ-
ház emeletében.Megjelen a lap hetenkint háromszor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton délen.
Ára évnegyedre 3 ft. o. é. Hirdetési ár: négyhasábas sorért először 7 kr., másodszor 6 kr., harmadszor
5 krajczár o. ért. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezeltek.
A „nyilvántartás”-i cikkek sora után 20 kr. előleges beküldése mellett a szerkesztőséghez czimzendők.

KIADÓ-HIVATAL:

Közép-utca, STEIN J. könyvkereskedése.

Előfizetési felhívás.

A jövő hó 1-jén lapunk új évi folyama vevén kezdetét, a tisztelt előfizetőket fölkérjük az előfizetési összegnek kiadó hivatalunkhoz (Stein János közép-utcai könyvkereskedésébe) mielőbbi szíves beküldésére, hogy a lap pontos szétküldésében hiány ne történjék.

Lapunk előfizetési ára:

Égészévre	12 ft.
Félévre	6 „
Évnegyedre	3 „
Egy óra	1 „

Csatározás Papiu Ilarianu röpirata ellen.

IV.

(D) Midőn már előbbi cikkeinkben elmondottuk Papiu ur rágalmaira s némely elferdítéseire észrevételeinket a nélkül, hogy a Gladtól és Menu Marothtól deducált historiai jogok absurd vitatásának czáfolatába bocsátkozzunk, a nélkül, hogy hánytorgatók mikép a magyarok s székelyek elődjei, a hunok joga még régebb, melyeket azonban a magyar királyság és osztrák császári ház jogai egyaránt tulajdonítottak: maradunk mindvégig a kérdés publico-politikai szempontjainál, és itt már tárgyalás alá vesszük programja alapeszméit, a mint ezt előbb czimzett röpiratában felállította.

E programot a munka negyedik szakaszában fejt ki az író, s főbb eszméiben ide megy ki:

Igyekezzenek Erdély, a Bánság, Bihar- és Máramarosmegyék, s mindazon vidékeknek, melyek a Tiszaig terjednek — románjai egy nemzeti gyűlésre összegyűlni.

Kétségtelenül a románok ezen nemzeti gyűlése 1) Mindenek előtt fog ragaszkodni Erdély ép-sége, feloszthatatlansága- és teljes függetlenségéhez, kinyilatkoztatván, hogy a románok készek testvériesülni a magyarokkal, ha ez utóbbiak érdemesek lesznek arra!!!

2) A románok e rendkívüli viszonyok közt törekedjenek arra, hogy egy alkotmányozó gyűlés legyen Erdélyben, melyben a magyarok, székelyek és szászok a románokkal együtt mindenik nemzetiség lélekszámához képest részt vegyenek. Ezen constituante állítsa meg az ország alkotmányát a teljes nemzeti egyenjogúság alapján; mert a leopoldi oklevél, a pragmatica sanctio, s az 1791-i decretumok éppen nem akadályozzák az ország törvényneik revideálását, sőt a jogosult állampolgárok azon jogát biztosítják, hogy az országfejedelemmel együtt hozzanak törvényt, vagy eltöröljék a létezőt.

3) Minden román kívánja, hogy Erdély összeköttesék Bukovinával; kivált pedig azon román területtel, mely a Tiszaig terjed, s mely most de facto (!) Magyarországhoz van kapcsolva.

Ezek érdekes pontjai azon programnak, melyben Papiu urat az annexio vágya annyira megragadja, hogy többé már nemcsak azt a szép területet a Tiszaig, de az ausztriai császárság egyik teljeshatalma alatt álló tartományát Bukovinát is Erdélyhez akarja annectálni. Boldog Erdély mekkora nagyság néz előtte Alba Julia fővárosoddal?!

Megvalljuk, hogy midőn ezen programot még tavaly elolvastuk, egyszerre Franciaország azon reménye jutottak eszünkben, midőn a vérpád a nemzet fölszentelt királyának vértől párolgott, s a nagy Franciaországot egész mostanig annyi szerencsétlen hánykódásnak kitett forradalom furiai felforgatták az addig ép államot, összezavartak minden rendet, s alakult a constituante, hogy e szomorú chaosból valami rendszeresebb helyzetet alapítson.

De Papiu ur! ennyire nem jutott sem az osztrák birodalom, sem a magyar királyság!

Azon törvények, melyekre ön bámulandó cynissal, és gunyorosnak tetsző egyoldalúsággal hivatkozik, rendes fejlődésük szerint meghatározták, hogy minő törvényalkotó gyűlései lehetnek az országnak, melyek annál kevésbé hozhatók kétségbe, mert az uralkodó felség is elismerte és többszörösen kimondá a magyar királyság integritását, történelmi királysági állását, s elismerte azon jogalapokat, melyeken egyedül lehet alkotmányos uton tovább fejleszteni az állami, országos és nemzetközi ügyeket.

Vegyük azonban rendre ezen program pontjait. Az első pont tehát Erdély épségét, feloszthatatlanságát s Magyarországtól függetlenségét követeli.

Ha egészen a Papiu ur álláspontjára állunk, és félre tesszük a rendes uton hozott 1848-i törvényeket, akkor is ez ország épségét másképp nem foghatjuk fel, mint a mikép ezen integritás az 1848-ki jogállapotok előtti korszakból constatalható.

Már az 1836-ki 21-dik t.-cikk által Kraszna-, Középszolnok- Zarándmegyék és Kövárvidéke elszakadt Erdélytől, mint a mi jogilag Magyarországhoz tartozott.

Az ország és dynastia egészen más nézetet voltak, mint Papiu ur a jogosultság meghatározására nézve; megfontolták most, hogy Erdély s Magyarország ura és protectora ezer év óta már nem a byzanci görög császár; hogy e császár régi apró vasalmainak: Menu Marothnak, Gládnak, Gelunak főispánságsterü apró területeiből, melyeknek meghódítását Árpád nem is összes hadseregével, csakis egy-egy kapitányával játszva hajtá végre, azóta egy nagy magyar királyság alakult. Ezen királyság később külön vált, egy része nemzeti fejedelmeket választott, s különböző szerencsével terjeszté most külső majd belső határait, míg végre a magyar király sceptruma alá visszatért; és ezen királyi ház, és az anyarság közös törvényhozásuk utján Erdély tulajdon határait legutóljára 1836-ban jogszerűleg megállíták.

A magyarországi részek, melyek épp ez elnevezésben is hordozák jogi helyzetüket, visszakapcsolatván az anyarszághoz, Erdély épsége áll a többi itteni megyék, székely- és szászszékek összegéből.

Ha egy külön Erdélyről van szó, akkor ezen integritást mi is követeljük; ha a feloszthatatlanságról van szó, akkor ünnepélyesen kell óvakodnunk, hogy ezen Erdélyből bárminő új terület szakítására ki; annál inkább kell óvakodnunk az ellen, hogy ide oly országot csatoljanak, minő p. o. Bukovina.

Látni való ebből, hogy Papiu ur 1-ső pontja elvileg éppen a románok külön territorium iránti óhajlásának jogtalanságát, s a harmadik pontnak felforgató természetét tünteti ki.

A mi a Magyarországtól teljes függetlenséget illeti, ezt az 1848 előtti álláspontból sem ismerhetjük el; nem, mert már a leopoldi oklevélben, melyre Papiu ur, mint alapkötésre hivatkozik, a mint még említve volt, ezt olvassuk: Charissimam haec Transylvaniae regionem, jam a seculis inelyto nostro Hungariae regno assertam; nem, mert nem lehetünk következtetnünk egyik előbbi cikkünkben tett azon törvényes idézeteinkhez, melyekből Erdélynek a magyar királyi államhoz tartozását bebizonyítottuk; nem, mert Erdély függetlenítése az anyakirályságtól ezen országterületet két sarkalatos jogából forgatná ki, melyen alapszik egész alkotmányos létele: egyik sarkalatos jog az, mely szerint az erdélyi fejedelmek inaugurációját a magyar királyi koronázatásnak kell megelőznie az 1744-diki 3-dik törvényezikk és az 1791-i 6-dik törvényezikk értelmében; a másik azon sarkalatos jog, mely a pragmatica sanctio-ból ered, mely a magyar királyságra és ahoz tartozó Erdélyre nézve másképp van szerződészerűleg szabályozva, mint az osztrák császári államra nézve, s melyből évszázadok mulva oly jog keletkezhetik, melyet Erdély csak az anyakirálysággal együttesen gyakorolhatna.

A mely erdélyi publicista, bármelyik belakó nemzetből, Erdélynek a magyar államhozi függő állását meghiusítani kíváná, elfogadván Papiu ur ta-

nácsát, kilökné lába alól azonnal ez ország multjának jogait, jelenének és jövőjének alkotmányos biztosítását, ki történelmi és jogi állásának egész alapját; állítana egy tabula rasat, melyre bizonyosan nem a régi görög császárság vasalmainak kis körű területei, hanem az ujabban alakult nagyhatalmak érdekeihez képest fognának új országot szervezni, és bizonyosan Ausztria elég erős arra, hogy e területet saját hatalma alatt megtartsa, s ha politikusi még a dualismusra sem örömet hajolnak, annyival kevésbé fognának buzogni egy trinitas mellett éppen akkor, midőn a történelmi jogoknak önmagunk általi „Verwirkolása” folytán, teljes jogukban állana olyat teremteni, a minőt hatalmuk abszolút érdekeivel a legöszhangzóbbnak látnának.

Ha tehát Erdély sorsára nézve valaki az 1848-i álláspontot elveti, s az azelőtti álláspontra tér is vissza, Erdély integritásának fogalma meg nem engedi azt, hogy ennek országos hatósága alól bármely terület kiszakítását, vagy bármely más tartományrészt hozzásatoltassék. Papiu ur által kívánt feloszthatatlansága még kevésbé engedi meg mindezt.

De végre aztán mostani határai közt mi üdvöt hoz Erdélyre országos integritása s feloszthatatlansága? Területe kisebb, hogy sem Ausztria sceptruma alatt oly országos önállás megtartására számithasson, a minővel Papiu ur álmodozik; népessége és vagyoni állása kisebb, hogysem a mostani kormányzat, közigazgatás, törvénykezés és honvédelem költségeit megbirja; és azon nemzeti versengés miatt, mely a románok és magyarok közt, a kétféle vonzódás miatt örökre tartana, a calculus minervae minden időben a kis szász nemzetiségnél lenne. Ha a szász nemzet valamely nézetben a magyarok- és székelyekkel kezdet fog, akkor népességileg is egyenvonalban áll ezen rész a román fejszámmal; birtok, értelmiség s vagyon tekintetében többszörösen felülhaladja, és így e három nemzet akarata győzni fog; ha ellenben a szász a románok mellé áll, részökre billenti a mérleget.

És ebből mi következik?

Az, hogy a román és magyar elem egymást folytatva paralizálva, a legkisebb szász nemzetiség fogná birni és kormányozni ez országot. Mindenik nemzetiség kényeztetné, elhalmozná ígéretekkel, kiváltságokkal, minden áldozattal e szerencsés állásu neutral, és a központi hatalommal fajérdeki összeköttetésben álló nemzetiséget a végett, hogy magának, érdekeinek és céljainak megnyerhesse; s ha ezt nem tehetné, valamelyik fél simulna az ő érdekeihez, céljaihoz csupán azért, hogy rivalisa felett fölünyt nyerhessen?

Nem hiszszük, hogy a mélyebb belátású románok kecségetőnek ítéljék ezen kilátást. Pedig ha jól után gondolnak e kérdésnek, könnyen beláthatják, hogy e combinatio nem alaptalan; belátják, hogy sokkal nagyobb jóllét és kifejlődés reménye állhat előttük, ha mint testvéreink egy nagy királyságban állanak mellettünk, hol a nem magyar nemzetiségeknek a magyarral ellensulya által, ez utóbbinak minden tulhatalma paralizálva lehet, míg e külön kis provinciában a calculus minervae azon kisebb elemnél áll, kinek nemzetiségi viszonyai másszerű befolyást és háttért biztosítanak, mint a minőtől a magyarok irányában a nem magyar s nem német ajku népfajoknak aggódniok lehetne!

Az erd. muzeum évi közgyűlése okmányai.

Hivatalos jelentés

az erdélyi muzeum-egylet 1862 nov. 24-dik és 25-ik napjain tartott közgyűléséről.

(Folytatás.)

A gróf Eszterházy Lászlóval folytatott alkudozások arra az eredményre vezettek, hogy a gróf még idegi május 2-án az 5000 forintból álló alapítványt urbéri papírban lefizette, és így kamatját az év januárus 1-től fogva az egyet számlára folyóvá tette, és közölte az igazgató választmánnyal alapító levelét, a mely az adományhoz csatolt feltételeket körülírva így hangzik:

Alábbirt boldogult atyám néhai galanthai gróf Eszterházy János kívánatának, illetőleg rendelkezésének hódolva, és az általam az 1842-i országgyűlésben tett ígéretemhez, —

melynél fogva a tervezetben volt, életbeléptetendő erd. muzeumnak a nálam létező egész pénzügyi teményt, melyet fent érintett boldogult jó atyám sok fáradsággal és költséggel összegyűjtött, én pedig azóta a legnagyobb gondnal ez ideig fentartva szaporítottam, a megajánlott 5000 azaz öt ezer pengőforint alapítványi tőkével együtt átadni, illetőleg ajándékozni kijelentettem, és mely az 1843-ik évi jan. 11-ki 511-ik országgyűlési jegyzőkönyvi szám 263 ik lapja alatt be is iktatott, hiven ragaszkodva:

Mintán a tervezetben volt erdélyi muzeum azáltal, hogy annak alapszabályai ő felsége által elfogadva megerősítették, valósággal életbe léptetett, és a muzeum épülete ez intézetnek minden tekintetben tökéletesen megfelel: — annál fogva a főbb érintett egész pénzügyi teményt a tudományosan készült névjegyzékkel (catalogussal) és 5000 pforint alapítványi tőkével együtt, az erd. muz.-egylet által kiküldendő megbízottjának szülőföldem, kedves hazám részére és javára az alább második pontban kitett feltétel mellett átengedem, ajándékozom s átadom, semmi igényt és jogtulajdon magamnak, örökösöimnek, vérbeli utódaimnak és hagyományossaimnak fen nem tartván következő feltételek alatt és pedig:

1) Szabadságomban álljon az érintett pénzügyi temény életfogytig magam költségén szaporítani és tökéletesíteni.

2) Fenebbi ajánlatom, illetőleg ajándékozásom csak addig áll, ha és a meddig az egylet szerkezete és szellemi iránya teljesleg magyar leendő, ellenkező esetben szabadságomban álljon nekem, örökösöimnek, vérbeli utódaimnak és hagyományossaimnak, hogy fenebbi ajánlatomat illetőleg ajándékozásomat, megszüntnek tekintvén, azzal szabadon rendelkezhessem, mi végből

3) Világosan kikötöm, hogy az egylet a fenebirtott pénzügyi teményt semmiféle más gyűjteménnyel össze ne elegyítse, hanem jelenlegi állapotában meghagyja, — hogy pedig örökösöim, vérbeli utódaim, vagy hagyományossaim elődeik emléktét tisztelőben tartásáért, hazájuk iránt hasonló tettekre buzdítassanak, következők címmel: „Galanthai gróf Eszterházi féle országos éremtár 1862 dik évben a hazának szentelve“, örök időre külön kezelje, illetőleg kezeltesse.

4) A gyűjteményhez csatolt 5000 pforint készpénzbeli alapítványi tőkéje semmi szín alatt meg ne csontkasszák annak kamatja soha más célra ne fordíttassék, mint a gyűjtemény kezelésével megbízott tisztviselő fizetésének kiegészítésére.

5) A gyűjtemény biztosítása tekintetéből annak kezelésével megbízandó felelős egyénre nézve, úgy magamnak, mint örökösöimnek, vérbeli utódaimnak és hagyományossaimnak fentartom a jogot, hogy fenmaradván az egylet szabad választási joga, valahányszor e tisztviselő választása bekövetkezik, az e helyre három egyén minden vállalkáltsága nélkül jelöltessek ki; — ezek közül az egyik egyént megélek, én fogom — halálom esetére a családnak teljeshatalma megbízottja, — a másik két egyént pedig mindenkor az egyleti választmány fogja választás utáni kinevezés végett előterjesztébe tenni.

Ez az, a mit önként és szabad akarattól kedves szülőföldem, hazám javára tettem, örvendek és szerencsémnek tartom, hogy ezt tehettem, ajándékoztam; egyúttal kérem, hogy ezen bevalló és ajándékozási levelém, az én, örökösöim, vérbeli utódaim és hagyományossaim biztosítására az erd. udv. kancelláriának levéltárába eltelve megőriztesse, igazolás végett pedig két bíteles példányban — melynek egyike az erd. muzeum-egyletnek, a másik pedig családom levéltárába eltelve — kiszolgáltatassék.

Kelt Bécsben, 1862.

Gróf Eszterházy László m. k.

(Folytatjuk)

A dézsi ev. ref. egyház és a társalkodási egylet közti viszony.

(Folytatás.)

E gyűlés bevégezte után, s nem a gyűlésben nyilvánítam én, „hogy ha az egylet az eddigi bizottmánya nézetéhez ragaszkodik, az egyház az egylet helyiségeit valószínűleg megtartandja iskolai célokra, s mire, hogy Torma Károly komolyan úgy nyilatkozott volna, hogy az esetben ő az egyház realiskolai alapjára tett ajánlatát, miről kövénny is adott, visszavonandja, s ezt a vidéki birtokosság a maga részéről hasonlóképpen kimondotta volna, legyen szabad kétségbe vonnom.

Hogy azonban a t. Medgyes Lajos által felhozott állítás Torma Károlyra vonatkozólag terjengett, az igaz; de azt bizonyosan senki komoly értelemben nem vette, s nem tekintette egyéneknek, mint kis ijesztesnek, mi azonban a tán kívánt bátást nem tette meg.

Ilyszertü kedélyizgató hírek befolyása alatt tartott meg, a f. évi sept. 28-án azon egyházi tanácsgyűlés, mely okot szolgáltatott t. Medgyes Lajosnak ezirke írására. Mikor is a főgondnok jelen nem lévén, éppen t. Medgyes Lajos elnökölte alatt a tárgyalások meg sem kezdődhettek, midőn az egylet képviselői V. Za. és T. G. helyett Mózsai József a teremben megjelenő U. Gy.-el együttesen előadák, miképp céljuk az egylet nevében az egyházi tanácsal közvetlenül alkudozni az egyleti helyiség iránt, kijelentvén, hogy most már a fogadó helyiséget nem kívánják, s felszólíták az egyházi tanácsot, a feltételeket, melyek szerint azt átengedni kész lenne, kijelelni. Mire én föllejtvén, hogy az egyházi tanács testületileg alkudozásba nem elegyedhetik, s e részben pozitív határozatot sem hozhat, míg egy kinevezendő bizottmánya által ez ügyben egy minden körülményeket fölfedő okadatolt véleményes munkát nem dolgoztat, fejtegetve általánosságban az egyház különböző alapjai egymáshoz viszonyát, s hogy ezek tiszta ismerete elkerülhetlenül szükséges arra, hogy az egyházi tanács előbbi határozatához hiv, alapos új határozatot hozhasson, mire kevés vita után t. Kovács Dániel fölemlíté, hogy a kedélyek jelen állapotában a körülményeket részletesen fölfedő bizottmányi munkálkodást ő is annyiaval inkább szükségesnek látja, mert a közelebbi napokban azon eszme is tért vívott ki, hogy célszerűbb lenne a társ. egyleti helyiségeket iskolai célokra felhasználni; határozatot mint következők: 78. A dézsi t. társalkodási egylet jelenlegi szállása hasznosbérének meghatározása iránt megbízottja tek. Mózsai József és mgs. Vár Zsigmond urak által újból felkéri egyházi tanácsunkat. Hogy ez ügyben egyházi tanácsunk megegyező határozatot hozhasson a 42/862. sz. alatt már kimondotta azon elvével, hogy erkölcsi kötelességének ismeri ez ügynek önkára nélkül sikerét munkálni, szűkségesképpen számot kell vetni önmagával. Ezért kebl gondnok Róth Pál, Kovács Ferenc, Kovács Samu, Ungvári György, Bakó Károly, Telegdi Zsigmond és Tokai Pál aai kinevezetnek, hogy:

1) Legfőbb 15 napok alatt az egyház jelenleg kiadandó realitásainak hasznosbéréadására árverési feltételeket dolgozzanak, hogy aztán azoknak árverés utáni hasznosbéréadását az egyházi tanács megrendelhesse, kivéve a tanácskozásai egylet szállását.

2) Készítsenek kimutatást arról, mennyire lehet számítani az iskola töképezését, továbbá, melyek az iskolai alapoz tartozó realitások, s azok irányában az egyháznak mi követeléseinek vannak; végre, hogy mennyire lehet számítani az iskolai alap összes jövedelmét, s ezekkel szemben az iskola rendes és rendkívüli évi kiadásait.

Ezen gyűlés óta az akkor kinevezett bizottság megbízatása első ágát megoldá, az árverések is megtörténtek, s a legközelebbi egyházi tanácsgyűlés után, a bizottság megbízatása 2 dik ágának is megfelelően, az egyházi tanács előbbi nyilatkozatának megfelelő határozatát a kiadási feltételekre nézve is elannyira okadatolva hozhatja, miszerint

a társalkodási egylet minden tagjai meggyőződhetendnek arról, hogy e testület a kötelességérzetet a méltányossággal párosítva gyakorolja, így saját kebelében szakadás nem fejlődhetik, s az egyházi közgyűlés, s a mltgs egyházi főtanács eljárását bizonyosan helyeslendik!!

Mindezeket dióhéjba szoríva: láljuk, hogy a társ. egylet kéri az egyháztól eddigi helyiségeit; alkudozó bizottság nevezetük, ez működik; de eredmény nem jöhet létre, mert az egyházi megbízottak az egyletének ajánlatát olyanok találják, hogy az a közös cél elérhetését végképpen megakadályozhatná, erre az egyleti bizottak az egyleti közgyűlésnek tesznek jelentést, mire az egy kisebb számú bizottmányt nevez ki, magával az egyházi tanácsal alkudozni, ezek az egyházi tanácsban megjelennek a felszólítják azt nyilatkozni az általa kívánt feltételekre nézve, mire az egyházi tanács minden érdekének megtesz arra, hogy alapos, lehetőleg minden érdeknek megfelelő, és senki által nem bírázható határozatot hozhasson, azóta pedig e cél elérhetésére az előleges munkálkodások folyamatban vannak.

Es már most kérdem, hol van az egyház eljárásában krajczáros politika? a gondatlanság? a politikatlanság, a tulbzugság? Ezen kitételek alkalmazhatók-e az egyházi tanács s megbízottjai eljárására? vagy tán...

De t. Medgyes Lajos jószándékából irta cikkét, ő hiszi, hogy a társ. egylet nem állhat fenn, ha az egyház az egyleti bizottság által kijelölt összegért a kávészobát helyiségeket át nem bocsátja, s e miatt Belő-Szolnokmegye, Dobokamegye sorsára (?) juthat stb.

Róth Pál,
egyházi gondnok.

Zárándmegye, 1862.

Hírlapokból értesülünk több hatóságokbeli erdőesetésekről. Zárándmegye alsó része is e részben nem marada adós! A lunkai és n.-halmgyai uradalmakhoz tartozó több helyiségekből 70,000 holdnyi kiterjedésű erdőségek nagyrészt közelebbi október 15-től november 15-ig fűstfellegek fedék, a levegő még a különben erdőtelen vidékreszekben is érezhetőleg fűst szaga vala az erdőségekben magokat csoportosan kütő és akadályoztatás nélkül terjedő harasztégek miatt.

A megyei tiszti hatóságok felőlök az illetőktől bejelentéseket vettek, e bejelentések után az oltásra nézve intézkedések is tétettek ugyan, de eredménytelenül maradtak.

November 15-dikén beállanak a természetes ködölések, megnyirkul a lehullott falapu, s bárba későre is az emberi segítség hiányát, és sikeres akarat szükségét a természet pótolá, december 1-én az előbbi nyirok felszáradva, ismét feltámadának az erdőesetek, s nem egy helyt viszont kitorése előjelei kaptak látók a toronyosuló fekete fűstoszlopokban, melyek 7-én az ide is elérkezett bár vékony havazással az időre biztosítólág végződének.

Harkály.

KÜLÖNFTÉLEK.

— A mint értesítenek, ma kerül színre színházunkban a „Csacskanók“ című vigjáték egyike a közönség izlésével bizonyosan egyező élénk vigjátékoknak, egyszersmind jutalomjátéka színházunk egyik igen szorgalmas és hasznos tagjának, Alhisi Lászlónak. Reméljük, a közönség nem feledkezik meg joles comicusáról.

— Mint értesültünk, közelebből egy helyben született három felvonásos vigjáték kerül színre.

— Színházunk igazgatója az ünnepek után hat hét taggal Tordán három vigjátékot, s három operettet ad elő. Hiszülük, hogy a tordaiak e hat estén teljes élvezetben részesülnek, miután a kimenők között ott lesznek a Szőlősi növények, Follinszóné, Komáromi stb. Sikert kívánunk!

— Mint szemlítés után jelentjük, a Kriza János

TÁRCZA.

AZ

ÉSZAKI FÉNY.

(Folytatás.)

— Elitélni nagysádat? — szolt Gábor — oh sőt éppen hallgatnám örökre tanulságos szavait. Miért titkoljam, hogy oly közel jártak azok lelkenhez, hisz az Izidora részére adott jó tanácsok irányát ismertem meg; és midőn e hölgy engem mélyen érdekelt — a mit családomon kívül egyedül nagyság előtt vallok be — lehet-e valami kedvesebb előtem, mint meggyőződni arról, hogy annyi két értelmű jellem közt élvé, szerencsés lehet ő ily tiszta lélektől venni tanácsot.

— A világ jengem eszelőnek tart, fogalmam sok mindenben eltérnek a másokétól. A világ nagyon kezdett eláfolni s némi rajongást fog mindig arra, ki a szívtől kér tanácsot. Életem nyomorát hozzák fel például arra, hová vezet az ábránd és érzélgés; de ha Zovathy András könnyelmű volt, csalódtam-e szívbem? és nemcsak az ő jellemében? Ha ő is úgy érzett volna mint én, boldogabbak lettünk volna mindenkéül. De ti mutassátok meg a világnak, hogy a thea-nénikének igaza volt, szeressétek egymást s mutassátok meg, hogy a szív diadal-maskodik minden ármányon, s a tiszta szerelem a társadalom minden czafrangjainál inkább boldogít. De légy óvatos és előre

látó, mert rossz a világ édes ücsém, rossz az emberek.

— Ha keveset követelnék tőlük, elférünk mellettük — jegyzé meg Gábor.

— Igaz — szolt a thea-nénike — de sokat követel az, ki egy szép és gazdag hölgytől tiszta szívet s hű szerelmet követel. Izidora szíve körül két mérges pók szövi halálját, hogy a gyöngédebb behatások elől fedve legyen. Szerencsére elkéstek már és meg kell őt rotaniok, hogy hűtelenné tehessek. Annnyit azonban mondhatok, hogy legkevésbé csalódik, ki legkevésbé bizik. Ne bizz nagyon Rinalduba, habár most magasztal és szívesen fogad. Ő igaz, hogy nem volna rossz ember, de ingatag és elveszté hamar elveinek álláspontját, ha az ördögök kilökdösik onnan. Az ő körében pedig ördögök élnek.

— De tán angyal is... A kedves Izidora!

— Igen ő az még és arra töreksznék, a mig ránk hallgat, hogy annak maradjon; de mégis vigyázzon ön, ne merüljön mélyen a reményekbe, az ábránd megront, ha tárgyát nem jól választottuk. Példa vagyok erre én. Szerelme szépen fejlődött, de tövén már féregek ragódnak s könnyen porba hullhat az, mint az én életem virága porba hullott.

— Nagysád valakire céloz — szolt Gábor.

— Zavart lehetek édes fiam! ne bámuljon ön azon. Bennem az élet viharai összekuszáltak minden gondolatot. Úgy beszélék a mint az érzés szívemre jön, de érzéseim

rendetlenül járnak. Ismeri ön — ah hogy ne ismerné gróf Hallaynt?

— Rinaldnál találkoztam vele.

— És ismeri Spottot.

— Sokkal talányosabb ő, hogy sem valaki ismerhetné.

— Azt mondják menekült lengyel gróf, s az 1831-i lengyel forradalom fiatal hősei közül egyik szerencsétlen kibujdosott. Anynyit mondhatok, hogy nem talál rá a politikai vértanúság dícsősége. Én a forradalmiokról különös fogalommal bírok, nagy lelkesedés kell oda, hogy valaki szemben a világ nagy hatalmaival kockázza tegye életét, sorsát, hazája szabadságáért. És lehet-e Spottban nemes lelkesedés? Vagy talán az üldözött élet keserűségei által jelleme megtörtött, s mogorva lelkeben befészkeltek magukat a gyűlölet és embert megvetés furiái. Én mindig idegfájdalmakat érzek, ha ez embert látom kell; kék szemé csábítom szép ugyan, de olykor vizsgáló, fürkésző, megvető és csodás tűz villan fel azon; és éppen mert e szemek nem kihalnak, nem élettelenek, annál hevesebb és visszajeszítőbb kifejezést kölcsönöz azoknak a kanacsalság, a szegümb elfordult domborodásain a világosság csodás odajátszása által olykor egy hosszán végig futó kigyót vél a vizsgáló szem átsuhadni. E tekintetbe valóban illik az „atyagyilkos“ ingallér, mely folyvást viaskodik ama csodás lény, szétterjedő rók szakállával. Nem figyelt ücsém Spott szakállára és hajára? Annak színe nem természetes. Azon rótszín mesterkéltén van előállítva. Én figyelemmel kísértem és láttam, hogy néha e haj és szakál kezdett a szökésre hajlani s más-

nap újból megvörösödett. Spottnak bal vállapoczkája sokkal hatrább áll mint a jobb, és ez természet, mely jó szíllas, durvitja, otrombitja s némileg görbéd alakat kölcsönöz neki. Én azt hiszem, e görbeség csak kabátjában létezik, ama szürke kabátban, melyet ő az erdők ormáin, úgy mint a zongora mellett egyaránt visel. Az ő valódi alakja finomabb lehet, mint a minőt ő mozdulatain, főként öltözete által segített nehézségekben előállított. Azon nagy tölcséres száru svéd eszímában, melyet canienában sem vet le, s hamuszín szarvasbőr nadrágában durva alaknak tetszhetik ő mindig Rinald fénytérmeiben; de láttam olykor Izidora körében önfelédett finom mozdulatait, mit elég ügyes volt mindannyiszor észrevenni, s fölcserélni szokott nehézség tagjartatásaiával. Nem vitatom tehát el, sőt valószínűnek látom, hogy magasabb szülletési, valószínűnek abból is, mert Sofie rangkörös, ő a ezimnek holdjárója, ösztöne vonja őt az emberekhez, kik hét vagy kilencz gombu korona alatt szüllettek, és ő ellenállhatlan vonzódságot érez Spott iránt. Ma örömet neje lenne e rut alaknak. E két féreg esett az ön virágjának. Veszedelemes féregek... De mit mond ön a mostani szülők eljárásáról? Előáll a nyegle Sofie, ki maga mondá, hogy fellátást örömet levágná, ha tudná, hogy többi tagjaiban kizárólag nagyanyjának bároí vére marad, előáll ő, s megtámadja Rinaldot leánya sorsa fölött, és ide hozza Izidorát...

— Izidora itt? szolt felriadv Gábor.

(Folytatjuk.)

